

بررسی عوامل مرتبط با گرایش مردان متأهل به روابط خارج از چهارچوب زناشویی (نمونه موردی مردان متأهل شهر شیراز)

نبی‌اله ایدر^۱، مرضیه مردانی^{۲*}

۱- استادیار جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر، خوزستان، ایران

۲- کارشناس ارشد مطالعات زنان (زن و خانواده) دانشگاه شیراز، مدرس دانشگاه پیام نور.

چکیده

یکی از پدیده‌های نو، پیچیده و چالش برانگیز که در عصر کنونی زنگ خطر استحکام خانواده و امنیت جامعه را به صدا درآورده و نیازمند توجه مسئولین و اندیشمندان حوزه خانواده می‌باشد، معاشرت مردان متأهل با دختران و زنان است. در بروز این پدیده اجتماعی عواملی دخیل است که این مقاله در پی کاوش آنان برآمده است. مطالعه حاضر به روش پیمایش و با ابزار پرسشنامه در میان ۵۴۳ مرد متأهل شیرازی که به شیوه طبقه‌بندی سهمیه‌ای انتخاب شدند، انجام گردیده است. اعتبار پرسشنامه صوری و ضریب آلفای کرونباخ ۹۰/۲ درصد می‌باشد. داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS 23 در دو سطح توصیف و تحلیل (ضریب همبستگی اسپیرمن) مورد واکاوی قرار گرفتند. نتایج گویای آن است که بین میزان دینداری و رضایتمندی جنسی با معاشرت مردان متأهل و جنس مخالف رابطه منفی و معنادار وجود دارد و بین کمبود عاطفی از طرف همسر، تعارضات زناشویی، میل به تجربه با افراد متعدد، دیدن تصاویر شهوت انگیز، مشاهده فیلم‌های مبتذل، دیدن روابط جنسی وحشیانه و غیربهداشتی و

غیرواقعی، تنوع طلبی جنسی، تحصیلات، استفاده از اینترنت، ماهواره با رابطه مردان و جنس مخالف نیز رابطه‌ای مثبت و معنادار وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: بی وفایی، ارتباط مردان با جنس مخالف، اینترنت، نیاز جنسی، انحطاط خانواده.

مقدمه و بیان مسأله

پدیده ازدواج قادر است بسیاری از نیازهای فردی و اجتماعی زن و مرد را در قالب ارتباطات جسمانی، جنسی، روانی و اجتماعی برآورده سازد. از نگاه قرآن کریم هدف از تشکیل خانواده تأمین سلامت روانی برای زن و شوهر، پدر و مادر و فرزندان است (خواجه‌نژادیان، ۱۳۹۳: ۱). از آنجایی که خانواده رکن اساسی اجتماع بوده همواره مورد توجه اندیشمندان اجتماعی قرار گرفته است. این نهاد همچون سایر نهادهای اجتماعی تغییر و تحولاتی را تجربه کرده است و انقلاب‌های سیاسی، صنعتی و اجتماعی آن را در جاده نوگرایی قرار داده است. نوگرایی و جهانی شدن با ایجاد فرصت‌های ارتباطی وسیع بین فرهنگ‌ها، موجب تعاملات وسیع اجتماعی و فرهنگی بین جوامع گوناگون با فرهنگ‌های متفاوت شده‌اند. این امر موجب گردیده است تا انسان‌ها از نوع و زندگی اعضای جوامع دیگر اطلاع یابند، از رفتارها و اندیشه‌های آنها ایده‌های جدید بگیرند و به واقع الگوهای رفتاری و سبک‌های زندگی متعدد را در برابر خود مشاهده کنند. وجود سبک‌های زندگی متعدد سبب شده است تا پدیده‌هایی جدید که پیشتر مسأله‌ساز نبوده‌اند مطرح گردند (خواجه‌نوری و دلاور، ۱۳۹۱: ۴۲)، یکی از این پدیده‌ها ارتباط مردان متأهل با دختران و زنان مجرد یا متأهل است، که گاه‌آز آن به "بی‌وفایی زناشویی" یاد می‌کنند و به طور کلی به هر گونه روابط جنسی یا عاطفی فراتر از چهارچوب روابط متعهدانه بین دو همسر اطلاق می‌شود و از منظری دیگر به چهار نوع بی‌وفایی جنسی، بی‌وفایی عاطفی، بی‌وفایی ترکیبی (عاطفی و جنسی) و بی‌وفایی مجازی (شامل رابطه جنسی تلفنی، گفتگوهای جنسی و مشاهده فیلم‌های پورنو) تقسیم می‌شود (کریمی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۳۰). بی‌وفایی و عدم تعهد به همسر در نگاه اول پدیده‌ای

فردی به نظر می‌رسد اما آنچه امروزه رابطه مردان متأهل با دختر و زنان را به مسئله‌ای اجتماعی تبدیل کرده است عواقب ناگوار و پیامدهای سوئی است که متوجه نهاد خانواده، تربیت فرزندان و امنیت جامعه شده است. به عنوان نمونه همزمان با روند افزایشی معاشرت‌های خارج از چارچوب ازدواج میزان ناکامی و شکست در ازدواج‌ها سیر صعودی یافته است، به طوری که در سال ۱۳۹۰ نسبت ازدواج به طلاق در کشور ۶ به ۱ و در تهران ۳ به ۱ بوده است (خلج آبادی فراهانی، ۱۳۹۱: ۵۲)، بعضی از ازدواج‌هایی نیز که به ظاهر با هم زندگی می‌کنند و صحبتی از طلاق و تعارض میان‌شان نیست، زندگی چندان سالم، موفق و باروری ندارند. بعضی از آنها دچار نوعی طلاق عاطفی و ارتباطی نسبت به هم شده‌اند و فقط به ظاهر و با توجه به مصلحت‌هایی با هم زندگی می‌کنند (رفاهی و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۲۰). بی وفایی و خیانت، چنان چه در خانواده‌ای روی دهد، بیش از همه همسری را که مورد بی‌وفایی واقع شده، مورد آسیب قرار خواهد داد و موجب مختل شدن بهداشت روان و از دست دادن تعادل عاطفی و رفتاری وی خواهد شد (شیردل، ۱۳۸۵: ۱۳۴). همچنین پیامدهای عاطفی شدید نظیر پرخاشگری و انتقام نسبت به فرد عهدشکن، بی‌رمقی، بی‌حوصلگی و... را در پی داشته باشد (کریمی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۳۱). در این میان، فرزندان نیز از آسیب‌های وارد شده به ساختار خانواده بی‌نصیب نخواهند ماند (شیردل، ۱۳۸۵: ۱۳۴)،

در بروز چنین مسأله‌ای عوامل متعددی دخیل هستند که از این میان می‌توان به نقش فضای مجازی و رسانه‌ها به طور کلی اشاره نمود در این باره گیدنز بر این باور است که غیر ممکن است بتوان نقش عمده‌ای که رسانه‌های غربی به طور کلی، و کشورهای انگلیسی زبان به ویژه، در تولید و گسترش جهانی رسانه و بالتبع شیوه‌ها و الگوهای متفاوت رفتار و روابط آزاد و باز دو جنس، بازی می‌کنند را انکار کرد. جوامع جهان سوم، در اینجا نیز مانند سایر حوزه‌های تولید بویژه آسیب پذیرند. برخی از رهبران جهان سوم مصرانه خواستار کنترل بر تولید و جریان اطلاعات بوده‌اند به گونه‌ای که برابری بیشتر در رسانه‌های ارتباطی ایجاد گردد (گیدنز، ۱۳۸۲: ۵۹۶)، اما رسانه فقط یکی از عوامل موثر است و بررسی‌های علمی بیشتری برای شناسایی عوامل و متغیرهای مرتبط با این معضل و پیامدهای آن در جامعه ضروری به نظر می‌رسد. در کشورهای مختلف، در رابطه با این موضوع پژوهش‌هایی صورت گرفته است در حالی که در

ایران به دلیل حساسیت این موضوع پژوهش‌ها اندک و ناکافی هستند. طبق شواهد، قراین و آمارهای غیررسمی این پدیده به صورت نگران کننده‌ای به یکی از آسیب‌های اجتماعی پنهان جامعه تبدیل شده و علی‌رغم پیامدهای ناگوار فردی، خانوادگی و اجتماعی توجه جدی از سوی مسئولین و پژوهشگران به این آسیب اجتماعی پنهان مبذول نگردیده و ماهیت پنهان آن در جامعه به عنوان یک عامل بازدارنده، مانع شناسایی به موقع آن و انجام مداخلات به هنگام حمایتی شده است (فتحی و همکاران، ۱۳۹۲: ۵۲). لذا با توجه به این مقدمه ضرورت انجام پژوهش حاضر بیشتر احساس می‌گردد. از طرفی دیگر، واکنش جامعه به بی‌وفایی و عدم تعهد مردان و زنان متفاوت است. خیانت و ارتباط مردان با جنس مخالف پذیرفتنی‌تر است در حالی که مبحث زنان در این مورد کاملاً متفاوت است و میزان مجازات‌ها چه رسمی و چه غیر رسمی برای چنین انحرافی برای زنان بیش از مردان است (فتحی و همکاران، ۱۳۸۹).

مروری بر پژوهش‌های پیشین:

از آنجا که علم خاصیت انباشتی دارد، پژوهش‌های پیشین در زمینه موضوع مورد نظر می‌تواند منع با ارزشی در هدایت پژوهش و معرفی نظریه‌هایی برای آزمون و تفسیرهای احتمالی از مشاهدات باشند، لذا در این قسمت به بررسی پژوهش‌های داخلی و خارجی انجام شده در این زمینه پرداخته می‌شود.

جعفرزاده فدکی و امانی (۱۳۹۴) در مقاله‌ای با عنوان "بررسی رابطه‌ی عشق و رضایت زناشویی با هرزه‌نگاری جنسی در دانشجویان متأهل شهرستان بیرجند" که بر روی ۳۱۰ نفر از افراد متأهل دانشگاه بیرجند و با ابزار پرسشنامه انجام داده‌اند به این نتیجه می‌رسند که بین مذهب، میزان رضایت زناشویی و هرزه‌نگاری رابطه‌ای معنادار وجود دارد

کرمی و همکاران (۱۳۹۴) در نوشتاری با عنوان "نقش عوامل روانی و اجتماعی در پیش-بینی نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی در زنان متأهل و ارائه یک مدل براساس عوامل مرتبط" که با شیوه توصیفی و در بین ۶۰۰ نفر از زنان متأهل کرمانشاهی انجام داده‌اند به این نتیجه می‌رسند که بین اضطراب و روان‌پریشی، مسئولیت‌پذیری، قانون‌گرایی و فرهنگ شهروندی و ارتباط خارج از چهارچوب زناشویی رابطه‌ای معنادار وجود دارد.

مروتی و همکاران (۱۳۹۳) در نوشتاری با عنوان "علل و عوامل انحرافات جنسی از دیدگاه قرآن و روایات" به این نتیجه می‌رسند که از جمله این عوامل می‌توان به مواردی همچون عدم تمکین زناشویی، آزادی‌های کاذب و روابط نادرست پیش از ازدواج اشاره کرد.

کنعانی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان "بررسی رابطه استفاده از اینترنت با نگرش به دوستی اینترنتی با جنس مخالف" انجام داده‌اند. این نوشتار به شیوه پیمایش و در بین ۳۷۲ نفر انجام شده است و این نتیجه حاصل می‌گردد که استفاده از اینترنت در نگرش مثبت به دوستی اینترنتی با جنس مخالف تأثیر گذار بوده است.

فتحی و همکاران (۱۳۹۲) نیز مقاله‌ای به نگارش در آورده‌اند با عنوان "عوامل زمینه‌ساز بی‌وفایی زناشویی مردان". این پژوهش با استفاده از مصاحبه عمیق انجام و این نتیجه حاصل می‌گردد که برخی عوامل زمینه‌ساز بی‌وفایی مردان عبارت است از: مشکلات جنسی و عاطفی در روابط زناشویی، تنوع طلبی و هیجان‌خواهی، اثبات مردانگی و احساس جوانی، بی‌ضرر دانستن روابط خارج از ازدواج برای روابط زناشویی، تجارب رابطه با جنس مخالف قبل از ازدواج، اعتماد به نفس کم، داشتن شغلی که امکان تعامل و ارتباط بیشتر با جنس مخالف را فراهم می‌کند، سوء استفاده از امکان تعدد زوجات و ازدواج موقت برای مردان، نگرش‌های سهل‌گیرانه و مجاز جامعه درباره بی‌وفایی مردان، تأثیر دوستان و ماهواره و فیلم‌های مستهجن و نقش تسهیل‌گری اینترنت و تلفن همراه در ایجاد فرصت تعامل با جنس مخالف.

مجد (۲۰۱۵) در نوشتاری با عنوان "رابطه بین نوع شخصیت و ابعاد عشق با نگرش نسبت به بی‌وفایی در ازدواج" که بر روی نمونه ۲۵۰ نفری انجام داده‌اند به این نتیجه می‌رسند که بین نوع شخصیت و ابعاد ۸ گانه عشق با نگرش نسبت به خیانت زناشویی رابطه‌ای وجود ندارد.

مارین و همکاران^۱ (۲۰۱۴) مقاله‌ای با عنوان "خیانت و نظریه رفتارگرایی زوجین نتایج بیش از ۵ سال تحقیق" انجام داده‌اند. نمونه موردی شامل ۱۳۴ زوج آمریکایی است که به شیوه تصادفی انتخاب گردیده‌اند. آنها به این نتیجه می‌رسند که در ازدواج‌هایی که رضایتمندی زناشویی و ثبات و استحکام کمتر است خیانت و رابطه خارج از چهارچوب زناشویی نیز بیشتر خواهد بود.

نواک و همکاران^۱ (۲۰۱۴) در نوشتاری با عنوان "عدم جذابیت زوجین به عنوان پیش بینی کننده روابط جنسی خارج از چهارچوب زناشویی در بین ۴ فرهنگ". که در کشورهای چین، روسیه، ترکیه، ایالت کینگدام و ایالت متحده انجام داده‌اند به این نتیجه می‌رسند که بین میزان عشق زوجین، فقدان جذابیت جنسی به عنوان پیش بینی کننده‌هایی هستند که زوجین به روابط خارج از چهارچوب زناشویی روی آورند.

پژوهش‌های انجام شده در ارتباط با موضع نوشتار حاضر اکثراً به روابط بین دو جنس و افراد مجرد توجه نموده و به رابطه افراد متاهل با جنس مخالف پژوهش‌های بسیار اندکی انجام شده است، شیوه پژوهش آنها توصیفی و مصاحبه عمیق و کمتر پیمایشی هستند و تعداد نمونه‌های آنها بسیار اندک است که در تعمیم‌دهی آنها باید جانب احتیاط رعایت شود. جهت پر کردن خلاهای موجود در این باره نوشتار حاضر با شیوه کمی، که از نظریات بیشتری استفاده می‌کند، و همچنین حجم نمونه به نسبت بیشتر برای پایین آوردن ضریب خطا و بالا بردن سطح اطمینان، انجام می‌شود.

مبانی نظری پژوهش

آنتونی گیدنز در طی دهه ۱۹۹۰ نظریه‌ای را ترسیم کرد که بر تأثیرات تحولات عصر کنونی بویژه جهانی شدن^۲ بر زندگی افراد تأکید داشت (کنعانی و همکاران، ۱۳۹۳: ۶۸). جهانی شدن به عنوان پدیده‌ای فراگیر و تأثیرگذار، حاصل موج عظیم از تغییرات و تحولاتی است که ساختارهای سنتی، بومی و ملی و هویتی تمام جوامع بشری را با چالش مواجه ساخته است (عنایت و موحد، ۱۳۸۳: ۱۵۴). به نظر می‌رسد جهانی شدن همواره برای مردم جهان بیم و امید به ارمغان آورده است. جهانی شده دو رویه دارد؛ رویه سیاه^۳ آن، تهدیدی است که مردم جهان با آن رو به رو هستند و رویه سفید^۴ آن، فرصت‌هایی است که جهانی شدن برای مردم به ارمغان آورده است (مردانی و عنایت، ۱۳۹۱: ۱۱۵). از آنچه بیان شد می‌توان نتیجه گرفت که

1 Nowak

2 Globalization

3 Dark side

4 White side

جهانی شدن یک پدیده گسترده جهانی است که بر تمامی ابعاد زندگی مردم جهان از جمله روابط بین شخصی نفوذ کرده‌اند. به عبارت دیگر، مدرنیته در سایه این تحولات شکل جدیدی از روابط شخصی، دوستانه و صمیمانه را ارائه کرده است (کنعانی و همکاران، ۱۳۹۳: ۶۸). این روابط در دوران سنتی بر اساس ارزش‌های خاص آن دوران، همچون اخلاص، شرف و مانند آن استوار بوده است. در فرهنگ‌های پیشامدرن، میان خودی‌ها و غیرخودی‌ها یا بیگانگان مرز کاملاً مشخصی برقرار بود. در این شرایط دوستی‌ها غالباً نهادمند بود و به عنوان وسیله‌ای برای ایجاد اتحادهای کم و بیش پایدار با دیگران، ضد گروه‌های بالقوه دشمن در خارج از اجتماع، در نظر گرفته می‌شد. دوستی‌های نهادمند به مانند برادری‌های خونی یا هم‌رزمی، صور اساسی رفاقت بوده و بی‌گمان در همه فرهنگ‌ها وجود داشته است (گیدنز، ۱۳۸۷: ۱۴۱-۱۴۲). اما در دوران مابعد سنت تحت تأثیر فرایند مدرنیته و شکل متأخر آن تحت تأثیر ارزش‌های فراستانی، همچون وفاداری و درستی هستند. به نظر گیدنز این روابط مابعد سنتی یا عشق ناب، وعده آزادی یا شادکامی انسان را می‌دهد (دلاور و خواجه نوری، ۱۳۹۱: ۴۸). گیدنز رابطه ناب را نوعی رابطه اجتماعی برابر و خود مرجع می‌داند که منحصرآ وابسته به احساس رضایت یا پاداش مشخصی است که از خود همان رابطه حاصل می‌گردد. مهمترین دگرگونی‌هایی که مدرنیته در حوزه روابط دوستانه ایجاد کرد، دوستی با جنس مخالف بوده است. روابط دوستانه با جنس مخالف در جامعه سنتی در قالب مقوله همسرگزینی و ازدواج جای داشته است. اما هرچه جامعه پسااستی توسعه بیشتری می‌یابد، حرکت به سوی آنچه می‌توان آن را رابطه ناب در روابط دوستانه با جنس مخالف، زناشویی و خانواده نامید، سرعت بیشتری می‌گیرد (کنعانی و همکاران، ۱۳۹۳: ۶۸-۶۹).

جیمسون^۱ در این باره بر این باور است که نقش رسانه‌های جمعی مانند رسانه‌های فراملی، ماهواره و شبکه جهانی اینترنت را مهم و تأثیرگذار می‌داند (جیمسون، به نقل از موحد و عنایت ۱۳۹۹: ۴۸) در سال‌های اخیر به دنبال توسعه فناوری‌های حمل و نقل و رسانه‌های جدید که گسترش تجارت بین‌المللی و رشد بازارهای مالی جهان را تسریع و اشاعه فرهنگی را تسهیل کرده‌اند و در نتیجه وقایع مستقیم‌تر و سریع‌تر از گذشته بر ما تأثیر می‌گذارند، بستری

که رابطه ناب را افزایش می‌دهد با جهانی شدن و سیستم‌های تخصصی گره خورده است. تغییر شکل صمیمیت و رابطه ناب، که ابتدا در کشورهای غربی و پیشرفته به دنبال تحولات فرهنگی دهه ۱۹۶۰ و پس از آن به طور گسترده‌ای شیوع پیدا کرده بود، امروزه در اثر توسعه وسایل ارتباطی و پیشرفت حاصل از آن، به امری فرهنگی در سطح جهان تبدیل شده است (نش، ۱۳۸۸: ۸۹).

از دیدگاه گیدنز اینترنت یکی از عوامل اصلی فرایندهای فعلی جهانی شدن و محصول دنیای یکپارچه و تقسیم شده‌ای که تجسم نظم نوین جهانی است در پایان سده بیستم رخ نموده است (گیدنز، ۱۳۸۹: ۶۷۹-۶۸۴). او اینترنت را قلب تپنده انقلاب ارتباطی می‌داند و بر این باور است که دسترسی به اینترنت و شمار کاربران آن در سراسر جهان سر به آسمان ساییده و این پدیده در حال دگرگون ساختن سیمای زندگی روزانه است و باعث سهولت یافتن جریان اطلاعات درباره مردم و رویدادها تا اماکن دوردست شده است، چراکه این امکان را به آدمی می‌دهد تا با افراد از گوشه و کنار جهان تماس برقرار کند. این تماس یک نوع کنش متقابل الکترونیکی است، این کنش غالباً آزادی بخش و توانبخش معرفی می‌شود، چون مردم می‌توانند هویت‌های اینترنتی دلخواه خود را برای خویش خلق کنند و آزادتر از جاهای دیگر سخن بگویند. کاربران بی‌نام و نشان اینترنت می‌توانند در چتروم‌ها و شبکه‌های مجازی دوستان جدیدی پیدا کنند، با هم ملاقات کنند و درباره موضوعات مورد علاقه خویش به گفت و گو بپردازند. این تماس‌های مجازی گاهی تبدیل به دوستی‌های تمام عیار الکترونیکی می‌شود، یا حتی به ملاقات‌های رودررو می‌انجامد (کنعانی و همکاران، ۱۳۹۳: ۷۱). در یک فضای بی‌نام و نشان هر نوع رفتاری از افراد سر می‌زند. ماهیت گمنام اینترنت می‌تواند سبب شود افراد کارهایی بکنند و چیزهایی بگویند که در خارج از آن فضا، چنین افعالی را مرتکب نمی‌شوند (بلو، ۲۰۰۰: ۹۸). همچنین ورود به این فضاها می‌تواند به شکل‌گیری هویت جهانی کمک کند؛ به این معنا که افرادی که به شبکه‌های مجازی وارد می‌شوند احتمال بیشتری وجود دارد که آنها احساس همذات‌پنداری و هویت جهانی داشته باشند (نوریس به نقل از دلاور و خواجه نوری، ۱۳۹۱: ۴۹). رابرتسون در نظریه خودش از جهانی شدن و تأثیر آن بر هویت یاد می‌کند. وی با تأکید زیاد بر نسبی شدن به عنوان مشخصه جهانی شدن، تأثیر

آن را بر فرهنگ‌ها، ارزش‌ها و نگرش‌ها در این جهت می‌داند که دیدگاه‌ها ثبات خود را از دست می‌دهند و نحوه مشارکت فرد و جمع دچار دستخوش چالش‌هایی می‌شود. در نتیجه هویت و عناصر تشکیل دهنده آن پیچیده‌تر می‌شود و پارادایم‌های هویتی در ارتباط با عرصه جهانی شکل می‌گیرند (عنایت و موحد، ۱۳۸۳: ۱۵۷). همراه با این تحولات هویتی، ارزش‌ها، نگرش‌ها و رفتارهای ریشه گرفته از سنت‌ها تضعیف شده‌اند و معانی اجتماعی جدیدی مانند دوستی با جنس مخالف در دنیای مجازی شکل گرفته است؛ معانی‌ای که از نظر سنت‌های ایرانی در حیطه تابوها قرار داشتند. پژوهش‌ها نشان می‌دهند که این تابوشکنی‌ها برای افراد دو جنس، سنین مختلف و پایگاه‌های اقتصادی-اجتماعی متفاوت، یکسان نبوده است (دلاور و خواجه نوری ۱۳۹۱). به عنوان نمونه این تابوشکنی اگر توسط مردان انجام گیرد مجازات‌های رسمی و غیررسمی کمتری متوجه آنان خواهد شد.

مدل پژوهش

فرضیات پژوهش

به نظر می‌رسد بین سن مردان و برقراری رابطه دوستانه با جنس مخالف رابطه معنی‌داری وجود دارد.

به نظر می‌رسد بین تحصیلات مردان و برقراری رابطه دوستانه با جنس مخالف رابطه معنی‌داری وجود دارد.

به نظر می‌رسد بین میزان دینداری مردان و برقراری رابطه دوستانه با جنس مخالف رابطه وجود دارد..

به نظر می‌رسد بین پوشش نامناسب زنان و برقراری رابطه دوستانه با جنس مخالف رابطه وجود دارد.

به نظر می‌رسد بین میزان استفاده مردان از اینترنت و برقراری رابطه دوستانه با جنس مخالف رابطه وجود دارد.

به نظر می‌رسد بین میزان استفاده مردان از ماهواره و برقراری رابطه دوستانه با جنس مخالف رابطه وجود دارد.

به نظر می‌رسد بین کنجکاوی مردان و برقراری رابطه دوستانه با جنس مخالف وجود دارد.

به نظر می‌رسد بین میل تجربه با افراد متعدد و به برقراری رابطه دوستانه با جنس مخالف رابطه وجود دارد.

به نظر می‌رسد بین تنوع طلبی جنسی مردان و به برقراری رابطه دوستانه با جنس مخالف رابطه وجود دارد.

به نظر می‌رسد بین رضایتمندی جنسی از همسر و مردان به برقراری رابطه دوستانه با جنس مخالف رابطه وجود دارد.

به نظر می‌رسد بین کمبودهای عاطفی از طرف همسر و گرایش مردان به برقراری رابطه دوستانه با جنس مخالف رابطه وجود دارد.

به نظر می‌رسد بین میزان تعارضات زناشویی و گرایش مردان به برقراری رابطه دوستانه با جنس مخالف رابطه وجود دارد.

ابزار و روش پژوهش

پژوهش حاضر به روش پژوهش کمی و پیمایش^۱ انجام گرفته است. جامعه آماری بر اساس موضوع نوشتار شامل مردان متأهل شیرازی ست که تعداد ۵۴۳ نفر از آنان بر اساس شیوه نمونه گیری طبقه ای چند مرحله ای انتخاب گردیدند. و از ابزار پرسشنامه گرایش به روابط خارج از چهارچوب زندگی زناشویی استفاده شد. این پرسشنامه در سال ۱۳۹۳ در موسسه روان پویش ساخته شده است. همچنین پرسشنامه دینداری گلاک و استارک، پرسشنامه تعارضات زناشویی براتی و ثنایی در اختیار پاسخگویان قرار گرفت. پس از گردآوری داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS در دو سطح توصیفی و استنباطی به تجزیه و تحلیل داده ها پرداخته شد. اعتبار پرسشنامه اعتبار صوری و برای اطمینان یافتن از پایایی بخش های پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده می شود که جدول شماره ۱ نتیجه آزمون پایایی هر طیف به روش آلفای کرونباخ را نشان می دهد.

جدول ۱- نتیجه آزمون پایایی هر طیف به روش آلفای کرونباخ

ضریب آلفای کرونباخ	تعداد گویه	متغیر
۰/۷۸	۱۰	گرایش به روابط خارج از چهارچوب ازدواج
۰/۷۹	۱۰	رضایتمندی جنسی
۰/۸۵	۱۰	کمیوهای عاطفی از طرف همسر
۷۰/۹	۱۵	تعارضات زناشویی
۸۵/۹۴	۱۵	ماجراجویی و کنجکاوی
۸۲/۲	۱۰	میل به تجربه رابطه با افراد متعدد
۰/۸۰	۱۰	میزان دینداری
۸۰/۸	۳۳	شاخص کل تنوع طلبی جنسی
۹۰/۲	۸	اینترنت

در ارتباط با مسئله پژوهش دو نوع متغیر قابل تمیز است:

۱- متغیر وابسته، دوستی مردان متأهل با جنس مخالف است. منظور از دوستی گستره‌ای از روابط میان دو جنس مخالف و نامحرم است که با انگیزه‌های گوناگونی همچون همدلی، دوستی، دلبستگی، کنش جنسی و مانند این‌ها پا می‌گیرد (موحد و عباسی، ۱۳۸۵: ۷۷). در این پژوهش دوستی را با ۱۰ گویه و طیف لیکرت (از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف) سنجیده می‌شود.

۲- متغیرهای مستقل: در این بخش به تعریف تعدادی از این متغیرها می‌پردازیم.

۲-۱- رضایتمندی جنسی: عبارات رضایت از محبت و ابراز آن، میزان راحتی هنگام بحث از مسائل جنسی، نگرش‌ها نسبت به روابط جنسی، آمیزش و تصمیمات مربوط به کنترل مولد و احساسات فرد را درباره وفاداری جنسی منعکس می‌کند (حجت پناه و رنجبرکهن، ۱۳۹۲: ۵۹).

۲-۲- میزان دینداری: تعاریفی که از دینداری ارائه می‌شوند چندان مورد توافق همه محققان نیست. در مجموع تعاریف به دو دسته کارکردگرا و ذاتی تقسیم می‌شوند. تعریف رابرتسون^۱ جزو تعاریف ذاتی است و ما آن را به عنوان تعریف مورد نظر برگزیده‌ایم، فرهنگ دینی را مجموعه‌ای از اعتقادات و نمادها و ارزش‌های ناشی از آن در نظر می‌گیرد که مربوط به تمایز بین واقعیت تجربی و واقعیت متعالی و فراتجربی است (تامبسون، ۱۳۸۱: ۳۴). دینداری ۴ بعد اعتقادی، عاطفی، پیامدی و مناسکی می‌باشد (گلاک و استارک^۲، ۱۹۶۵: ۳۴۲). در این پژوهش برای سنجش دینداری از مدل گلاک و استارک استفاده خواهیم کرد. همچنین برای هر یک از ابعاد دینداری شاخص‌هایی مشخص خواهد گردید که به وسیله چند گویه مورد سنجش واقع خواهد شد. این متغیر نیز در سطح فاصله‌ای است.

۲-۳- ساختار قدرت در خانواده: توانایی کنترل بر اعمال سایر افراد علیرغم میل‌شان است. معنایی که جامعه‌شناسان برای تعریف قدرت به کار گرفته‌اند برگرفته از اندیشه وبر است. وبر قدرت را رابطه‌ای اجتماعی می‌داند که فرد در موقعیتی است که می‌تواند خواست خود را

1 Robertson

2 Glock & Stark

علیرغم هر مقاومتی اعمال کند. بر اساس این تعریف می‌توان هسته اصلی قدرت را در "وادر کردن به رفتار علیرغم میل فرد" دید (موحد و مردانی، ۱۳۸۹: ۴۱). این متغیر نیز در سطح فاصله‌ای است.

۲-۴- تعارضات زناشویی: هرگونه کنش متقابل بین زن و شوهر که شامل اختلاف عقیده بوده، است.

۲-۵- تنوع طلبی جنسی: باوری که برخی افراد معتقدند که انسان در مدت طولانی نمی‌تواند روابط جنسی خود را به شکل تک همسری ادامه دهد و وفاداری به همسر یک عقیده غیرعادلانه و قدیمی است.

۲-۶- سن: منظور تعداد سال‌هایی است که از لحظه تولد تا زمان تحقیق از عمر پاسخگو می‌گذرد، این متغیر در سطح فاصله‌ای است.

۲-۷- تحصیلات: تعداد سال‌هایی که فرد صرف فراگیری آموزش رسمی کرده است. این متغیر در سطح فاصله‌ای است.

یافته های پژوهش

یافته‌های توصیفی

۵۰ درصد از مردان متأهل اذعان داشته‌اند که با دختران، ۳۰ درصد زنان متأهل، ۱۰ درصد زنان مطلقه و ۱۰ درصد نیز با موارد دیگر (بیوه و ...) ارتباط دوستانه دارند. همچنین ۷۰ درصد بیان می‌کنند که موضوع گفتگوهایشان با جنس مخالف از نوع مسائل جنسی است (شامل قسمت‌های مختلف اندام، تمایلات و علایق جنسی و ....) ۲۵ درصد راجع به مسائل روز (مسائل سیاسی، اوضاع اجتماعی، و ....) و مابقی نیز از حوزه خانوادگی (نوع شغل پدر و مادر، ویژگی‌های شخصیتی، علایق و آرزوها و ....) است. ۲۰/۹ درصد از پاسخگویان نیز بیان می‌کنند که با زنان و دختران رابطه جنسی برقرار کرده‌اند. ۳۵ درصد نیز اذعان می‌دارند که قبل از ازدواج با جنس مخالف رابطه دوستانه و عاطفی و حتی برخی رابطه جنسی را تجربه کرده‌اند.

اکثر پاسخگویان ۷۸ درصد اظهار می کنند که همسرانشان از وجود رابطه شان با زن و یا دختر دیگری مطلع نگردیده اند و آن هم به دلیل اینکه زمانی که در محل کار هستند با جنس مخالف در ارتباط اند و به محض ورود به منزل ارتباط موقتا متوقف می گردد. اما ۲۲ درصد بیان کردند که بخاطر چک کردن اتفاقی تلفن همراهشان توسط همسر، از وجود ارتباط پنهانی مطلع گردیده اند. ۳۴ درصد از پاسخگویان کارمند، ۳۳ درصد شغل خود را بازاری (فروشنده و ...)، ۲۲/۸ درصد خدماتی، راننده تاکسی و در مجموع مشاغل رده پائین قید کرده اند.

بیشترین درصد پاسخگویان (۵۰ درصد) بین ۵۰۰ تا ۷۴۹ هزار تومان درآمد دارند، کمترین درصد پاسخگویان تا ۲۴۹ هزار تومان، قرار دارند. همچنین ۲۷/۵ درصد بین ۲۵۰ تا ۴۹۹ هزار تومان و ۱۶/۲ درصد از افراد ۷۵۰ هزار تومان و بالاتر دارای درآمد هستند. بیشترین درصد (۳۹/۷ درصد) میزان تحصیلاتشان را دیپلم و حداقل آنها ۵/۵ نیز ابتدایی بیان کرده اند. همچنین ۱۶/۵ درصد دارای تحصیلات مقطع راهنمایی و دبیرستان، ۳۲/۷ درصد فوق دیپلم و لیسانس و ۵/۷ درصد آنان فوق لیسانس و دکتری بوده اند.

یافته های استنباطی

داده های جدول زیر نشان می دهد که ضریب همبستگی اسپیرمن حاصل از بررسی رابطه میان میزان دینداری و دوستی مردان متأهل با جنس مخالف منفی و معکوس است. به عبارتی مردانی که دینداری کمتری دارند به احتمال ۹۵ درصد تمایل بیشتری به برقراری رابطه دوستانه با زنان و دختران دارند. و مردان دیندارتر به دلیل آموزه هایی که مذهب و دین برای ممنوعیت رابطه آزاد با جنس مخالف در خود دارد و به این دلیل که این نوع روابط زمینه را برای بروز ناهنجاری اجتماعی فراهم می کند، تمایل کمتری به رابطه آزاد و غیرضروری با جنس مخالف دارند. رفتارهای مذهبی ممکن است از طریق تأکید بر تعهد به خانواده، التزام به ارزش های مذهبی و محکومیت روابط خارج از ازدواج، بر کاهش رابطه آزاد با جنس مخالف تأثیر بگذارد: مذهب مانند سدی است که با حمایت از روابط زناشویی، فرد متأهل را از خیانت به همسر و خانواده دور می کند رونالد اینگلهارت نیز بر این باور است که دین و مذهب تأثیری عمیق و ماندگار در نظام ارزشی جوامع دارد (اینگلهارت و بیکر، ۲۰۰۱). نتایج این پژوهش با

نتایج موحد و عباسی (۱۳۸۵) و همچنین کنعانی و همکاران (۱۳۹۳)، میزایی و برغمندی (۱۳۸۹) در ارتباط و همسو است.

جدول ۲- آزمون همبستگی بین میزان دینداری و دوستی مردان متأهل با جنس مخالف

دوستی مردان متأهل با جنس مخالف		متغیر وابسته
Sig	r پیرسون	مستقل مستقل
۰/۰۰۲	-۰/۰۷۵	میزان دینداری

بررسی عوامل خانوادگی

در این نوشتار سه مولفه از مهم‌ترین مولفه‌های عوامل خانوادگی را مد نظر قرار داده‌ایم که عبارتند از: رضایتمندی جنسی، کمبودهای عاطفی از طرف همسر و تعارضات زناشویی. یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد نارضایتی جنسی، چه به لحاظ کمی و چه کیفی، در روابط زناشویی، کمبودهای عاطفی از طرف همسر و وجود خانواده‌ای پر تعارض از مقوله‌های اصلی و محوری مردان در برقراری رابطه دوستانه با زنان و دختران محسوب می‌شود. به عبارتی از آنجایی که نتایج پژوهش گویای آن است که ۷۰ درصد از مردان به گفتگوهای جنسی با جنس مخالف می‌پردازند، لذا ارضاء نشدن نیاز جنسی در خانواده، مردان را به برقراری رابطه‌ای خارج از چهارچوب خانواده سوق می‌دهد. شیردل (۱۳۸۵) بر این باور است که در روابط ناقص جنسی مرد و زن، زن و شوهر هر دو از رابطه جنسی لذت نمی‌برند و شادابی، رسیدن همزمان زن و شوهر به ارگاسم، آرامش و آسودگی هنگام مقاربت و معاشقه قبل از سکس، سیر نزولی داشته و در نتیجه این نارضایتی، زمینه‌ای برای گرایش آن‌ها به رابطه نامشروع می‌شود.

به علاوه مردانی که نیازهای عاطفی‌شان از سوی همسر تامین نمی‌گردد و از خانواده‌های پر تنش محسوب می‌گردند به سمت زنان و دختران کشیده شده و محبت‌ها و نیازهای گم شده درون خانواده را در بیرون و خارج از چهارچوب شرع و عرف جستجو می‌کنند.

جدول ۳- آزمون همبستگی بین عوامل خانوادگی با دوستی مردان متأهل و جنس مخالف

دوستی مردان متأهل با جنس مخالف		متغیر وابسته
Sig	F پیرسون	متغیرهای مستقل
۰/۰۰۰	-/۱۴۷	رضایت‌مندی جنسی
۰/۰۰۰	۰/۱۶۳	کمیبودهای عاطفی از طرف همسر
۰/۰۰۰	۰/۱۸۲	تعارضات زناشویی

بررسی ویژگی‌های شخصیتی

برخی از افراد به دلیل داشتن ویژگی‌های شخصیتی خاص بیشتر از بقیه مستعد تجربه کردن برخی روابط خارج از حوزه خانواده هستند، به عنوان نمونه مردانی که تمایل بیشتری به تجربه کردن رابطه با افراد گوناگون دارند، لذا با وجود متأهل بودن بیشتر به سمت تجربه ارتباط با زنان و دختران را دارند. اما بین ماجراجویی و برقراری رابطه دوستی رابطه‌ای یافت نشد.

جدول ۴- آزمون همبستگی بین ویژگی‌های شخصیتی و دوستی مردان متأهل با جنس مخالف

دوستی مردان متأهل با جنس مخالف		متغیر وابسته
Sig	F پیرسون	متغیرهای مستقل
۰/۳۲۵	-/۰۴۰	ماجراجویی و کنجکاوی
۰/۰۲۳	۰/۰۹۳	میل به تجربه رابطه با افراد متعدد

بررسی شاخص کل تنوع طلبی جنسی و ابعاد آن

از تجمیع سه بعد دیدن تصاویر شهوت‌انگیز، مشاهده فیلم‌های مبتذل، دیدن روابط جنسی وحشیانه، غیر بهداشتی و خلاف واقع شاخص کل تنوع طلبی جنسی را در میان مردان سنجیده ایم، تنوع طلبی جنسی به واقع پدیده‌ای است که هرگاه عشق در روابط زناشویی کمرنگ شود ارضاء ناقص جنسی متولد می‌شود. همانگونه که در جدول زیر مشاهده می‌گردد مردهایی که

تصاویر شهوت‌انگیز بیشتری مشاهده می‌کنند و شاهد فیلم‌های مبتذل و خلاف اخلاق هستند، که روابط جنسی را به صورت غیر واقعی به نمایش می‌گذارند، به احتمال ۹۹ درصد تمایل بیشتری به جنس مخالف پیدا خواهند کرد.

از جمله آسیب‌هایی که تماشاگران برخی فیلم‌ها را تهدید می‌کند، ماهیت سانسور نشده این برنامه‌ها و ناتوانی افراد در ارزیابی دقیق اطلاعاتی است که با آن مواجه می‌شوند؛ پی‌آمدهای منفی دیدن این برنامه‌ها و محتوای جنسی و غیر اخلاقی آنها تحریک جنسی و تلاش در پی ارضای این نیاز سرکش است. در این فضای مجازی، این احتمال است که افراد به طور ناخود آگاه از داده‌ها و تصویرها تأثیر بپذیرند. از نظر روانشناسی، ما می‌توانیم محرک‌هایی را ثبت کنیم که از ادراک آنها آگاه نیستیم. در واقع می‌توانیم به نوعی یادگیری و تأثیرپذیری از محرک‌های جنسی در فیلم‌ها معتقد باشیم که آگاهانه نیست و افراد بدون قصد و آگاهی به ثبت آن اقدام می‌کنند (دهقان سیمکانی، ۱۳۹۱: ۲۲)، و نهایتاً به شخصیتی تبدیل می‌شوند که از لحاظ جنسی تنوع طلب هستند. این افراد معتقدند که انسان در مدت طولانی نمی‌تواند روابط جنسی خود را به شکل تک همسری ادامه دهد و وفاداری به همسر یک عقیده غیرعادلانه و قدیمی است. بنابراین می‌توان گفت در بعضی موارد، چیزی که به یک رابطه نامشروع عشقی می‌انجامد، نیاز به تجربه شور و عشق زیاد و میل به تجربه کردن یک رابطه جنسی جدید و ممنوع می‌باشد (شیردل، ۱۳۸۵: ۱۳۷-۱۳۶).

جدول ۵- آزمون همبستگی بین تنوع طلبی جنسی و ابعاد آن و دوستی مردان متأهل با جنس مخالف

دوستی مردان متأهل با جنس مخالف		متغیر وابسته متغیرهای مستقل
Sig	r پیرسون	
۰/۰۰۰	۰/۱۶۵	دیدن تصاویر شهوت‌انگیز
۰/۰۰۰	۰/۴۰۲	مشاهده فیلم‌های مبتذل و پورنو
۰/۰۰۰	۰/۳۱۲	دیدن روابط جنسی وحشیانه، غیر بهداشتی و خلاف واقع
۰/۰۰۰	۰/۳۸۶	شاخص کل تنوع طلبی جنسی

همانگونه که نتایج بیان می‌کنند هر چه پاسخگو به میزان بیشتری از ماهواره استفاده کند به همان میزان با جنس مخالف بیشتر رابطه دوستانه برقرار خواهد کرد. به عبارتی افراد از طریق مشاهده رفتارهای اجتماعی و الگو قرار دادن آنها بیشتر تحت تأثیر قرار می‌گیرند و از رفتارهای مشاهده شده تقلید می‌کنند بخصوص زمانی که رفتارها و نقش‌های ایفا شده در شبکه‌های ماهواره‌ای یا تلویزیونی از سوی کسانی ایفا می‌شود که همسن و سال خودشان باشد (دلاور و خواجه نوری، ۱۳۹۱: ۵۶).

جدول ۶- آزمون همبستگی بین استفاده از ماهواره و دوستی مردان متأهل با جنس مخالف

دوستی مردان متأهل با جنس مخالف		متغیر وابسته متغیرهای مستقل
Sig	r پیرسون	
۰/۰۰۲	۰/۱۴۴	استفاده از ماهواره

همانگونه که در جدول ۷ نیز مشاهده می‌شود. در ایران نیز با نفوذ اینترنت شاهد درهم شکسته شدن مرزبندی‌های سنتی در زمینه دوستی و ارتباط با جنس مخالف هستیم. با توجه به اینکه قوانین و هنجارهای حاکم بر جامعه به شدت با روابط بین دو جنس بالاخص افراد متأهل، به دلیل لزوم متعهد بودن آنها، مخالف هستند و حتی به عنوان معضل و آسیب اجتماعی به آن می‌نگرند، جوانان ایرانی در دوستی با جنس مخالف، با مشکلاتی مواجه هستند. در سالهای اخیر و با گسترده‌تر شدن نفوذ اینترنت در ایران و دسترسی آسان به آن، و همچنین تا حدودی ناشناخته بودن در آن بیشتر این روابط پنهانی شکل گرفته است. اینترنتی شدن روابط اجتماعی در جامعه امروز ایران به طرز ناباورانه‌ای بیان کننده این واقعیت است که گپ و گفت‌ها و مرادفات دوستانه در دنیای مجازی با تغییرات اجتماعی و ساختاری در حال تبدیل شدن به فرهنگی پذیرفته شده است. به واسطه این شکل جدید از ارتباطات در جامعه ما برخی محدودیت‌های فرهنگی که در گذشته در خصوص ارتباط با جنس مخالف وجود داشته از بین رفته است و افراد از فرصت و امکان بیشتری برای ارتباط با یکدیگر برخوردار شده‌اند. این مسئله به ویژه از طریق اینترنت و با چت کردن از طریق ایمیل، شبکه‌های اجتماعی مانند فیسبوک یا وبگاه‌های دوست‌یابی و ... عمق بیشتری گرفته است (کنعانی و همکاران، ۱۳۹۳: ۶۵).

نتایج این پژوهش نیز موید این مطلب است که هر چه مردان متأهل از فیسبوک، چت روم، فیس نما، وات ساپ، لاین، وایبر و اسکایپ و سایت‌های غیرمجاز استفاده کنند بیشتر به سمت جنس مخالف و برقراری رابطه دوستانه و مخفی از چشم همسر تمایل می‌یابند.

جدول ۷- آزمون همبستگی بین میزان استفاده از اینترنت و دوستی مردان متأهل با جنس مخالف

دوستی مردان متأهل با جنس مخالف		متغیر وابسته
Sig	I پیرسون	متغیرهای مستقل
۰/۰۴۹	۰/۰۷۹	فیسبوک
۰/۰۰۶	۰/۱۱۱	چت روم
۰/۳۱۳	۰/۰۴۱	وبلاگ
۰/۰۰۰	۰/۲۶۷	فیس نما
۰/۱۰۵	-۰/۰۶۶	تلگرام
۰/۰۰۰	۰/۲۹۲	وات ساپ
۰/۰۰۰	۰/۲۶۷	لاین
۰/۰۰۰	۰/۴۰۲	وایبر و اسکایپ
۰/۰۰۴	۰/۱۶۵	سایت‌های غیرمجاز

نتایج حاصل بیان می‌کنند که پوشش زنان و دوستی مردان متأهل با آنان رابطه ای معنادار وجود ندارد.

جدول ۸- آزمون همبستگی بین پوشش و آرایش نامناسب خانم‌ها و دوستی مردان متأهل با جنس مخالف

دوستی مردان متأهل با جنس مخالف		متغیر وابسته
Sig	I پیرسون	متغیرهای مستقل
۰/۵۷۶	-۰/۰۲۳	پوشش و آرایش نامناسب خانم‌ها

ارقام جدول گویای آن است که مردان متأهلی که تحصیلات بیشتری دارند بیش از سایرین به سمت رابطه دوستی با زنان و دختران می‌روند. تحصیلات به عنوان عاملی است که موجب

می‌گردد افراد از فناوری‌های روز که امکان ارتباط بیشتر را فراهم می‌آورد بیشتر استفاده کنند و در این فضا چه بسا به سمت جنس مخالف نیز بیشتر گرایش می‌یابند. به عبارتی افراد تحصیل کرده دید لیبرال‌تری در ارتباط با برقراری ارتباط با زنان و دختران دارند. اما بین سن و برقراری رابطه مردان متأهل با جنس مخالف رابطه‌ای یافت نشد.

جدول ۹- آزمون همبستگی بین میزان تحصیلات و سن و دوستی مردان متأهل با جنس مخالف

دوستی مردان متأهل با جنس مخالف		متغیر وابسته
Sig	r پیرسون	متغیرهای مستقل
۰/۰۰۰	۰/۱۴۴	تحصیلات
۰/۷۹۷	-۰/۱۱۱	سن

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به قداست و اهمیت نهاد خانواده در تمامی جوامع بشری و لزوم تعهد و پابندی زوجین به این نهاد و با عنایت به عوارض سوئی که عدم تعهد و ارتباط ناشایست خارج از چهارچوب زناشویی برای تمامی اعضای جامعه در پی خواهد داشت، این پژوهش با هدف بررسی عواملی که موجب می‌گردد مردان متأهل به سمت رابطه با زنان و دختران مجرد و متأهل کشیده شوند، انجام گردید. لذا با روش پیمایش اجتماعی و ابزار پرسشنامه نظرات ۵۴۳ مرد متأهل شیرازی را در این باره بررسی کردیم.

این جمعیت نمونه از لحاظ اطلاعات جمعیت شناختی بدین گونه است که

بیشترین درصد آنان در رده سنی ۳۵ تا ۴۵ سال قرار دارند و اکثراً (۵۰ درصد) بین ۵۰۰ تا ۷۴۹ هزار تومان درآمد دارند، همچنین بیشتر پاسخگویان (۳۹/۷ درصد) میزان تحصیلات‌شان را دیپلم اعلام کرده‌اند. ۷۰ درصد از پاسخگویان بیان می‌کنند که موضوع گفتگوهایشان با جنس مخالف از نوع مسائل جنسی ست (شامل قسمت‌های مختلف اندام، تمایلات و علایق جنسی، رنگ‌های مورد علاقه در سکس و ....) ۲۵ درصد راجع به مسائل روز (مسائل سیاسی،

اوضاع اجتماعی، و....) و مابقی نیز از حوزه خانوادگی (نوع شغل پدر و مادر، ویژگی‌های شخصیتی، علایق و آرزوها و.....) می‌باشد. ۲۵/۹ درصد از پاسخگویان نیز بیان می‌کنند که با زنان و دختران رابطه جنسی برقرار کرده‌اند. ۳۵ درصد از آنان نیز قبل از ازدواج با جنس مخالف رابطه دوستانه و عاطفی و حتی برخی رابطه جنسی را تجربه کرده‌اند.

با توجه به تحلیل‌هایی که با نرم افزار SPSS انجام گرفت نتایج زیر حاصل گردید:

بین دینداری و برقراری ارتباط با جنس مخالف رابطه‌ای معنادار وجود دارد؛ بدین معنی که هر چه فرد دیندارتر باشد احتمالاً نگرش منفی‌تری نسبت به برقراری ارتباط با جنس مخالف دارد.

دینداری همواره به منزله سدی در برابر غریزه مطرح بوده است؛ به طوری که روستوسکی^۱ از آن به مثابه عامل کنترل غرایز یاد می‌کند. او معتقد است که دینداری، شروع ارضای غرایز جنسی را به تعویق می‌اندازد. نتایج تحقیق وی گویای آن است که در میان افرادی که نمره دین‌داری بیش‌تری دارند، روابط جنسی زود هنگام کم‌تر است (زارع شاه آبادی و سلیمانی، ۱۳۹۱: ۳۴۴). بوردت و همکاران (۲۰۰۷) نیز معتقدند همه گروه‌های مذهبی، واقعاً روابط نامشروع جنسی را محکوم می‌کنند. این امر اشاره می‌کند که کسانی که وابستگی مذهبی دارند، به پیام‌های مذهبی مبنی بر محکومیت خیانت زناشویی و تأکید بیشتر بر پابندی به تعهدات زناشویی و خانواده توجه می‌کنند (فتحی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۱۴).

همچنین پاسخگویان اظهار می‌کنند، کمبودها و عدم ارضای جنسی و عاطفی یا نداشتن جذابیت جنسی در همسران را از دیگر علل خیانت می‌دانند. کیفیت کم یا دفعات کم رابطه جنسی در روابط زناشویی و نداشتن تشابه و تفاهم در ازدواج و در مجموع عدم ارضاء شدن از رابطه جنسی با همسر و در مجموع مشکلات جنسی، عوامل زمینه‌ساز رابطه جنسی خارج از ازدواج است؛ شاید درگیری افراد در این رابطه، ابزاری برای بازگرداندن تعادل باشد (کمپل، ۲۰۰۹).

اگرچه اغلب مردان مورد مطالعه، نارضایتی عاطفی زناشویی را به عنوان انگیزه اصلی بی‌وفایی خود بیان نمودند، اما تفکیک رضایت جنسی و عاطفی از هم دشوار است چرا که

رضایت عاطفی در اغلب مواقع، زمینه‌ساز داشتن رابطه جنسی رضایت بخش است. از طرفی وجود رابطه جنسی رضایت بخش خود تشفی خاطر و رضایت عاطفی را تا حدودی به همراه دارد (فتحی و همکاران، ۱۳۹۲: ۵۱). بعضی زوجها در این موارد از روبرو شدن با مشکلی که دارند، می‌گریزند و به درمان آن می‌پردازند. نبودن میل جنسی، ناکارآمدی جنسی مانند ناتوانی در روابط جنسی مطلوب و زودانزالی به طور مزمن، امتناع از عشق‌بازی و رفتار جنسی، عدم تحریک‌پذیری جنسی، دیر ارضاء شدن، عدم توانایی در اظهار عشق جسمی و عاطفی مسائلی هستند که بیشتر مطرح می‌شوند. در این موارد زوجین به جای درمان مشکل موجود در رابطه جنسی‌شان، به دلیل ناآگاهی یا احساس شرم و یا دلایل دیگر، مشکل را حل نشده رها کرده و نیاز خود را با ایجاد رابطه نامشروع و خارج از چهارچوب خانواده جبران می‌کند (شیردل، ۱۳۵۸: ۱۳۶). یافته این پژوهش با یافته‌های نواک و همکاران (۲۰۱۴) در یک راستا قرار می‌گیرد.

طبق نتایج حاصله، در افرادی که در شبکه‌های اجتماعی و در کل اینترنت عضویت دارند، برقراری ارتباط‌های خارج از چهارچوب زناشویی بحرانی‌تر است و مطابق با دیدگاه گیدنز می‌توان گفت که افزایش کنش متقابل الکترونیکی ارزش‌ها و نگرش‌های سنتی در مورد رابطه بین دو جنس را تغییر داده است. اینترنت، ویژگی‌های خاصی نظیر دسترسی آسان، ناشناس ماندن مصرف‌کنندگان و ایجاد نوعی فضای خصوصی مجازی دارد که می‌توان از آن به خلوت اینترنت یاد کرد. وقتی در قلمرویی که فرد در آن قرار دارد، کس دیگری حضور نداشته باشد و رفتار او از چشم دیگران مخفی بماند، آن قلمرو را می‌توان خلوت شخصی نامید. انسان از انجام دادن برخی کارها به طور آشکار و در حضور دیگران پرهیز می‌کند، ولی چه بسا به محض دور شدن از چشم دیگران مرتکب آن شود؛ زیرا اساساً خلوت، برای انسان‌هایی که در سطح قابل توجهی از رشد و تربیت قرار نگرفته باشند، آسیب‌زا است و یکی از مصداق‌های بارز این خلوت آسیب‌زا، همین خلوت اینترنت است. اینترنت با توجه به ماهیت، محتوا و شرایط و ویژگی‌هایی که دارد، زمینه را برای انواع انحراف‌های اخلاقی، از جمله روابط نامشروع و غیرمجاز و بی دلیل دو جنس، آسان می‌کند (دهقان سیمکانی، ۱۳۹۱: ۲۱-۲۰).

نتایج نشان می‌دهد که بین تنوع طلبی جنسی و میزان برقراری رابطه با زنان و دختران ارتباطی معنادار وجود دارد. تنوع طلبی جنسی پدیده‌ای است که هرگاه عشق در روابط زناشویی کمرنگ شود ارضاء ناقص جنسی متولد می‌شود. گاهی فرد به دلیل این که در زندگی واقعی خود به رویاهایش دست نمی‌یابد، به استفاده از نوشته، فیلم و تصاویر مستهجن روی می‌آورد و سعی می‌کند با آنها کمبودهایش را جبران کند. عکس و فیلمهای پورنوگرافی به دلیل ماهیت آن معمولاً رفتارهایی غیرمعمول و در بیشتر موارد نیز رفتارهای بیمارگونه را به نمایش می‌آورند. تماشای اینگونه فیلم‌ها آسیبهای جدی متوجه افراد می‌نماید تا جایی که روابط طبیعی زناشویی، نقش خود را در زندگی مشترک زوجین از دست می‌دهد و زوجین نسبت به یکدیگر نوعی حالت دلزدگی پیدا می‌کنند. به عبارتی افراد با دیدن این گونه فیلمها از روابط زناشویی پیشین خود فاصله میگیرند و هیجان کاذبی در آنان ایجاد می‌شود که می‌تواند در درازمدت آنان را دچار بی‌انگیزگی و سردمزاجی نسبت به یکدیگر نماید (جعفرزاده فدکی و امانی، ۱۳۹۴: ۲۴۱).

در راستای این نتایج پیشنهاداتی چند ارائه می‌گردد:

۱- زوجین باید بدانند که مشکلات مقاربتی راه درمان دارد و می‌توانند با مشاوره و درمان، این مشکل را حل کنند.

۲- افراد نیازمند مهارت‌های ارتباطی هستند و لازم است از تفاوت‌های جنسیتی و روانی و نیازهای متفاوت هر دو جنس اطلاعات و آموزش‌هایی کسب کنند تا عدم توجه به نیازهای عاطفی خانواده را با بحران مواجه نسازد.

۳- از آنجا که رسانه‌ها و به ویژه اینترنت تاثیر قابل ملاحظه‌ای بر گرایش مردان به روابط غیر مجاز با زنان و دختران دارند. به نظر می‌رسد در این راستا کمک به بالا بردن سواد رسانه‌ای افراد بتواند موثر باشد. منظور از سواد رسانه‌ای آشنایی با انواع رسانه، تولیدات آنها و تشخیص اینکه کدام برنامه و کدام نوع رسانه برای ما مناسب می‌باشد، است. و از استفاده‌های نابجا و غیرضروری رسانه‌ها بخصوص اینترنت جلوگیری کنیم. طبق شواهد رشد نرم افزارهایی مانند وایپر، وی چت، لاین، وات ساپ که به عنوان اپلیکیشن در تلفن‌های همراه استفاده می‌شود، فضا را برای ارتباط‌های پنهان و آسان‌تر با افراد خارج از چهارچوب زندگی مشترک فراهم

کرده است. با عنایت به این که پژوهش‌های اندکی در ارتباط با تأثیر این اپلیکیشن‌ها بر تزلزل خانواده انجام شده است، لذا پیشنهاد می‌گردد پژوهش‌هایی از این دست بیشتر مورد مذاقه قرار گیرد.

۴- شناسایی عوامل تعارض‌زا در بین زوجین و بویژه کمک به آنها جهت بالا بردن توانایی حل مسئله در خانواده.

۵- افزایش آگاهی زوجین نسبت به عواقب و پیامدهای روابط خارج از چهارچوب زناشویی بر اعضای خانواده و سلامت و امنیت جامعه از طریق رسانه‌های گروهی و وسایل ارتباط جمعی.

از آنجایی که حیات یک جامعه به دلیل تضعیف نهاد خانواده، دچار ناپایداری و عدم تعادل می‌شود امید است پژوهش حاضر مقدمه‌ای باشد برای توجه بیشتر به این موضوع. آگاه کردن همه افراد (مسئولین، خانواده‌ها، پژوهشگران، رسانه‌ها و...) از نتایج این پژوهش می‌تواند توجه افراد را به اهمیت داشتن کانون خانواده گرم، شاداب و سالم جلب کند. همچنین پژوهش‌هایی از این دست که روابط مردان متأهل با زنان و دختران چه تأثیر روحی - روانی می‌تواند بر روی این زنان و دختران داشته باشد نیز از اهمیت شایانی برخوردار است.

منابع

- ۱- تامسپون، کنت و دیگران (۱۳۸۱). دین و ساختار اجتماعی. علی بهرامپور، تهران: انتشارات امیر کبیر.
- ۲- حجت پناه، مینا و زهره رنجبرکهن (۱۳۹۲). رابطه رضایت جنسی، رضایت زناشویی و رضایت زندگی زوجین. چشم انداز امین در روانشناسی کاربردی، سال اول، شماره ۱ (پیاپی ۱) زمستان ۱۳۹۲: ۶۳-۵۶.
- ۳- جعفرزاده فدکی، مرتضی و پریسا امانی (۱۳۹۴). بررسی رابطه‌ی عشق و رضایت زناشویی با هرزه‌نگاری جنسی در دانشجویان متأهل شهرستان بیرجند. مجله اصول بهداشت روانی، سال ۱۷ (۱۵)، شهریور و مهر ۱۳۹۴: ۲۴۰-۶.

- ۴- خلیج آبادی فراهانی، فریده (۱۳۹۱). تأثیر معاشرت با جنس مخالف قبل از ازدواج بر احتمال طلاق در بین افراد تحصیل کرده ی دانشگاهی. مطالعات راهبردی زنان، سال ۱۵، شماره ۵۸، زمستان ۱۳۹۱: ۴۹-۹۱.
- ۵- خواجه نژادیان، علی. تبیین نقش فیسبوک در زندگی زناشویی اعضاء متأهل ایرانی خود
- ۶- خواجه نوری، بیژن (۱۳۹۱). عوامل موثر بر دوستی دختر و پسر در بین جوانان شهر شیراز با تأکید بر فرایند جهانی شدن. جامعه شناسی کاربردی، سال بیست و سوم، شماره پیاپی (۴۶)، شماره دوم، تابستان ۱۳۹۱.
- ۷- دهقان سیمکانی، رحیم (۱۳۹۱). امپریالیسم رسانه، چالش ها و بایدهای تربیتی. پژوهش نامه تربیت تبلیغی، پیش شماره دوم، سال اول، زمستان ۱۳۹۱: ۳۷-۹.
- ۸- رفاهی، ژاله، محمود گودرزی و مرتضی میرزایی چهارراهی (۱۳۹۱). بررسی عوامل موثر بر شکل گیری رابطه دوستی پیش از ازدواج بین دختران و پسران از دیدگاه دانشجویان. فصلنامه ی علمی - پژوهشی جامعه شناسی زنان، سال سوم، شماره ی اول، بهار ۱۳۹۱: ۱۱۷-۱۳۴.
- ۹- زارع شاه آبادی، اکبر و زکیه سلیمانی (۱۳۹۱). بررسی عوامل مرتبط با گرایش دانشجویان به روابط و پیش از ازدواج در دانشگاه یزد. فصلنامه رفاه اجتماعی، سال دوازدهم، شماره ۴۵: ۳۶۴-۳۳۹.
- ۱۰- شیردل، ملیحه (۱۳۸۵). عوامل گرایش زنان و مردان متأهل به رابطه نامشروع جنسی. فصلنامه رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره ۲۲: ۱۴۸-۱۳۳.
- ۱۱- عنایت، حلیمه و مجید موحد (۱۳۸۳). زنان و تحول ساختار خانواده در عصر جهانی شدن. پژوهش زنان، دوره ۲، شماره ۲: ۱۶۶-۱۵۳.
- ۱۲- عنایت، حلیمه و مرضیه مردانی (۱۳۹۱). جهانی شدن و بحران مادری. پژوهش نامه تربیت تبلیغی، پیش شماره دوم، سال اول، زمستان ۱۳۹۱: ۱۴۵-۱۱۴.
- ۱۳- فتحی، منصور، حسین فکرآزاد، غلامرضا غفاری و جعفر بوالهروی (۱۳۹۲). عوامل زمینه-ساز بی وفایی زناشویی زنان. فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال سیزدهم، شماره ۵۱: ۱۳۷-۱۰۹.

- ۱۴- کرمی، جهانگیر، علی زکی یی، امید محمدی و شریفه حق شناس (۱۳۹۴). بررسی رابطه‌ی عشق و رضایت زناشویی با هرزهنگاری جنسی در دانشجویان متأهل شهرستان بیرجند. مطالعات زنان، سال ۱۳، شماره ۳، پاییز ۱۳۹۴: ۱۵۲-۱۲۹.
- ۱۵- کنعانی، محمد امین، حمیده محمدزاده و فاطمه محمد زاده (۱۳۹۳). بررسی رابطه‌ی استفاده از اینترنت با نگرش به دوستی اینترنتی با جنس مخالف (مطالعه‌ی موردی دانشجویان دانشگاه گیلان). فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، دوره هفتم، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۳: ۸۴-۶۳.
- ۱۶- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۲). فراسوی چپ و راست. محسن ثلاثی. تهران: انتشارات علمی.
- ۱۷- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۲). جامعه شناسی. محسن ثلاثی. تهران: نشر نی.
- ۱۸- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۷). تجدد و تشخص، ترجمه ناصر موفقیان، تهران: نشر نی.
- ۱۹- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۹). جامعه شناسی حسن چاوشیان. چاپ پنجم. تهران: نشر نی.
- ۲۰- مروتی، سهراب، فرحناز وحیدنیا، عماد صادقی، امیر فتاحی (۱۳۹۳). علل و عوامل انحرافات جنسی از دیدگاه قرآن و روایات. پژوهش نامه اسلامی زنان و خانواده، سال دوم، شماره دوم، بهار و تابستان ۱۳۹۳: ۱۱۳-۹۳.
- ۲۱- موحد، مجید و مرضیه مردانی (۱۳۸۹). مطالعه زمینه‌ای اجتماعی - فرهنگی مرتبط با ساختار توزیع قدرت در خانواده (مطالعه موردی: زنان متأهل شهرهای شیراز و مرودشت). پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مطالعات زنان دانشگاه شیراز.
- ۲۲- موحد مجید و محمدتقی عباسی شوازی (۱۳۸۵). بررسی رابطه جامعه‌پذیری و نگرش های دختران به ارزش‌های سنتی و مدرن در زمینه روابط بین شخصی دو جنس قبل از ازدواج. مطالعات زنان، سال ۴، شماره ۱، بهار ۱۳۸۵: ۹۹-۶۷.
- ۲۳- میرزایی، خلیل و هادی برغمندی (۱۳۸۹). رابطه با جنس مخالف و عوامل مرتبط با آن. فصلنامه رفاه اجتماعی، سال دهم، شماره ۳۴: ۱۵۸-۱۳۱.
- ۲۴- نش، کیت (۱۳۸۸). جامعه شناسی سیاسی معاصر: جهانی شدن، سیاست و قدرت. محمدتقی دل فروز، چاپ هفتم. تهران: کویر.

- 25- Amiri Majd, Mojtaba & Zahra pouryousef. (2015). The relationship between personality types and love dimensions with attitude toward infidelity in married .Journal of Applied Environmental and Biological Sciences. 2015, 5(10)129-132.
- 26- Bulleu, P and Harre.N. (2000). The internet: Its Effects on safety and behavior, available at [www. Netsafe.org.nz/Doc_ Library](http://www.Netsafe.org.nz/Doc_Library).
- 27- Glock & Stark.(1965). The Dimensions of Religiosity: Religion and Society in Tension – Chicago: Rand McNally.
- 28- Inglehart, Ronald, and Wayne E. Baker. 2000. “Modernization, cultural change, and the persist ence of traditional values.” American Sociological Review, 65(1): 19-51.
- 29- Jameson, F. (1992) Postmodernity of the Cultural Logic of Late Capitalism, London & New York: Verso.
- 30- Marin, Rebeca A, Andrew Christensen & David C. Atkins. (2014). Infidelity and Behavioral Couple Therapy: Relationship Outcomes Over 5 Years Following Therapy. Couple and Family Psychology: Research and Practice. 2014, Vol. 3, No. 1, 1–12.
- 31- Nowak, Nicole T, Glenn E Weisfeld, Olcay Imamoğlu, Carol C Weisfeld4, Marina Butovskaya, Jiliang Shen. (2014). Attractiveness And Spousal Infidelity As Predictors of Sexual Fulfillment Without The Marriage Partner in Couples From Five Cultures. Human Ethology Bulletin 29 (2014)1: 18-38.